

Väkevä Jouni

11.2.2016

6/16/L/A

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijakuuleminen 11.2.2016

Hallituksen esitys eduskunnalle (HE 133/2015 vp) laeiksi kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain, metsätuhojen torjunnasta annetun lain ja riistavahinkolain muuttamisesta

1 Metsäteollisuuden kanta - tiivistelmä

Kestävän metsätalouden rahoituslakiin tehtäviä muutoksia perustellaan määrärahojen leikkauksilla. Metsäteollisuus ry:n mielestä säästöjä ei tule toteuttaa poistamalla valtiontuki juurikäävän torjunnalta. Esitys on arviomme mukaan lisäämässä osaltaan metsäteollisuuden kustannustaakkaa, mikä on vastoin hallitusohjelman kirjausta. Säästöt tulisi kohdentaa ensisijaisesti nuoren metsän hoidon tukeen alentamalla tukitasoa ja kiristämällä tukiehtoja. Tarvittava kannustevaikutus perusmetsänhoitoon kuuluviin töihin saavutetaan myös alemmalla tukitasolla.

Mikäli juurikäävän torjunta lopulta säädetään lakiveloitteeksi, tulee juurikäävän torjuntavelvoite yksiselitteisesti säätää maanomistajan veloitteeksi koska hyödyt kohdistuvat maanomistajan omaisuuteen ja torjuntatoimien valinta on maanomistajan päätösvallassa.

Lisäksi, mikäli juurikäävän torjunnan tuesta luovutaan, tulee torjuntatöiden loppuun viennille varata siirtymäaika 30.11. asti, jotta ennen 1.4.2016 tehdyt hakkuusopimukset ehditään toteuttaa nykyisten tukiehtojen mukaisina. Lakiesityksen mukainen siirtymäaika (31.5.) ei tähän riitä.

2 Kestävän metsätalouden määräaikainen rahoituslaki

Metsäteollisuus esittää, että juurikäävän torjunnan tuki säilytetään ja vastaavat säästöt toteutetaan muilla toimenpiteillä.

Juurikäävän leviämistä estetään tehokkaasti nykyisellä toimintamallilla, jossa toimijoiden lisäksi valtio osallistuu torjunnan kustannuksiin tuen muodossa. Torjuntaa tehdään kattavasti jo nyt ilman lakiveloitetta. Esitetty torjunnan muuttaminen lakisääteiseksi siirtäisi kustannukset kokonaisuudessaan metsänomistajien, teollisuuden ja korjuuyrittäjien

Väkevä Jouni

11.2.2016

6/16/L/A

maksettavaksi, mikä lisää toimijoiden kustannustaakkaa yhteensä noin 7 miljoonalla eurolla vuodessa.

Juurikäävän torjunnan tukeminen valtion varoin on perusteltua sen laaja-alaisen vaikuttavuuden näkökulmasta. Hyödyt koituvat yksittäisen maanomistajan lisäksi myös naapurimetsien hyväksi ja vaikutukset ulottuvat pitkälle seuraaviin metsänomistajasukupolviin. Torjunnan avulla estetään lahovikaa aiheuttavan taudin leviäminen, mikä mahdollistaa metsänomistajalle myyntikelpoisen puutavaran tuottamisen ja minimoi lahovikojen määrän.

Nykyistä kemera-lakia valmisteltiin pitkään ja hyvässä yhteistyössä alan toimijoiden kesken. Valmistelun perustaksi tuotettiin selvitys: "*Metsätalouden tukijärjestelmän uusiminen – taustamuistio*" (9.8.2012 Kansallinen metsäohjelma 2015, Metsätalous ja energia -työryhmä). Selvityksessä arvioitiin valtion tuen tarpeellisuus ja sen perustelut eri työlajeissa. Arvioinnin tuloksena juurikäävän torjunnan tukemiselle nähtiin olevan erityisen hyvät perusteet. Lainaus muistiosta:

"Juurikäävän torjunta on todennäköisesti yksi vaikuttavimmista tukikohteista. Juurikäävän tuhoista arvioidaan aiheutuvan nykyisin noin 40–50 milj. euron menetykset puun lahovikojen vuoksi. Lisäksi se rajoittaa puulajivalintaa metsän uudistamisessa. Juurikäävän arvioidaan yleistyvän ilmaston lämpenemisen vuoksi. Ennakoitu routajakson lyhentyminen tai kokonaan loppuminen sekä lisääntyvä kesäaikainen puunkorjuu luovat suotuisat olosuhteet juurikäävän leviämiseksi. Ympäri vuotinen puunkorjuu on kuitenkin puun laadun, työllistämisen, logistiikan tehokkuuden ja resurssien tehokkaan käytön takia välttämätöntä. Juurikäävän torjunnalla saavutetut vaikutukset ja tulokset on tarpeen selvittää toiminnan vaikuttavuuden arvioimiseksi erityisesti tilanteessa, jossa toiminta on laajenemassa."

Juurikäävän torjunnan tuen poistamista perustellaan sen raskaalla hallinnolla suhteessa tuen määrään. Hakemusten käsittelyä voidaan merkittävästi automatisoida jatkossa hyödyntämällä Suomen metsäkeskuksen metsävaratietojärjestelmää. Hallintoa tulisi edelleen tehostaa myöntämällä tuki tarvittaessa suoraan toimijalle, kun kohteena on yksityismetsän torjuntakohde.

Metsäteollisuus esittää, että tarvittavat säästöt toteutetaan kohdentamalla leikkaukset erityisesti nuorten metsien hoitoon.

Metsäteollisuuden mielestä tarvittavat säästöt tulisi toteuttaa ensisijaisesti leikkaamalla metsänhoitotöiden tukitasoa, erityisesti nuoren metsän hoidon tukea ja tarvittaessa myös taimikoiden varhaishoitoa. Molemmat työlajit ovat sinänsä välttämättömiä puuston tulevan kehityksen kannalta. On kuitenkin huomattava, että ne kuuluvat normaaliin

Väkevä Jouni

11.2.2016

6/16/L/A

metsänkasvatusketjuun ja ovat metsänomistajalle joka tapauksessa kannattavaa toimintaa vaikka tukea ei olisi käytössä lainkaan.

Taimikoiden varhaishoitoon ja nuorten metsien hoitoon on arvioitu kuluvan noin 60 % kemera -varoista, mikä mahdollistaa merkittävien säästöjen saavuttamisen laskemalla näiden työlajien tukitasoa ja kiristämällä tukikelpoisen kohteen kriteerejä. Metsänomistajien aktivointiin tarvittava kannustevaikutus saavutetaan myös nykyistä selvästi alemmalla tukitasolla. Pitkän tähtäimen tavoitteena tulee olla, että metsätalouden harjoittaminen on tulevaisuudessa ammattimaista toimintaa, jossa valtion tukia ei tarvita perusmetsänhoitoon.

Rahoituksen mahdollinen keskeyttäminen kesken tukikauden ei saa heikentää tehtyjen metsäpalvelusopimusten asemaa.

Rahoituslakiin esitetään muutosta, jonka mukaan tuen myöntäminen voidaan keskeyttää, mikä varattu rahoitus uhkaa loppua. Menettelyn toimeenpanossa on otettava huomioon keskeytyksen vaikutukset käytännön toimintaan. Menettely ei saa johtaa tilanteeseen, jossa rahoitusta ei saataisikaan toimenpiteisiin, joita koskevat sopimukset palveluntarjoajan ja metsänomistajan välillä on ehditty solmia olettaen, että toimenpiteeseen saadaan lain mukainen tuki, kun tukiehdot täyttyvät.

Mikäli juurikäävän torjunnasta päätetään luopua, niin torjuntatöiden loppuun viennille on varattava siirtymäaika 30.11. asti, jotta ennen 1.4.2016 tehdyt hakkuusopimukset ehditään toteuttaa nykyisten tukiehtojen mukaisina.

Esityksen mukaan pääsääntönä on, että työt, joiden tukihakemukset on jätetty 1.4.2016 mennessä, saavat tuen nyt voimassaolevilla ehdoilla vaikka työn toteutus tapahtuu tämän jälkeen. Periaate on hyvä ja se mahdollistaa tehtyjen metsäpalvelusopimusten toteutuksen sovitulla ehdoilla.

Tähän tekee poikkeuksen juurikäävän torjunnan tukeen esitetty siirtymäsäännös, jonka mukaan työt tulee olla toteutettuina 31.5. mennessä. Esitetty aika ei riitä solmittujen puukauppasopimusten kesähakkuukohteiden korjuuseen. Myös juurikäävän torjuntatuen tulee olla käytettävissä nykyehtojen mukaisena aina torjuntakauden loppuun 30.11. asti, jos tukihakemus on tehty ennen 1.4.2016.

Väkevä Jouni

11.2.2016

6/16/L/A

3 Laki metsätuhojen torjunnasta

Esityksen mukaan metsätuhojen torjunnasta annettua lakia muutettaisiin siten, että jatkossa juurikäävän torjunnasta tulisi lakivelvoite.

Metsäteollisuus näkee metsien terveydentilasta huolehtimisen tärkeäksi ja painopisteen tulee olla tuhojen ennaltaehkäisemisessä. Toimenpiteet tulee kuitenkin toteuttaa tavalla, jossa minimoidaan sekä suorat että epäsuorat kustannukset, joita toimenpiteistä aiheutuu. Kustannusten tulee myös olla oikeassa suhteessa tuhoriskiin ja mahdollisiin vahinkoihin.

Metsäteollisuus esittää, että taudin torjuntaa jatketaan nykyisellä toimintamallilla, kuten edellä olevassa luvussa 2 on perusteltu.

Tuen poistaminen ja torjunnan säätäminen lakivelvoitteeksi tulisi johtamaan siihen, että kesäaikaan hakattavien kohteiden tarjonta vähenisi ja hakkuita siirtyisi entistä enemmän talvikaudelle. Muutos kärjistäisi metsätalouden ja puunhankinnan kausivaihtelua, jota tulee kaikin keinoin pyrkiä tasoittamaan. Kausivaihtelusta aiheutuu puunhankinnassa suurusluokaltaan noin 100 miljoonan euron kustannukset vuodessa. Kausivaihtelun tasaamisen tarve korostuu, kun kotimaisen puun käyttö on voimakkaassa kasvussa lähivuosina.

Metsäteollisuus haluaa muistuttaa hallitusohjelman kirjauksesta, jonka mukaan teollisuuden kustannuksia ei nosteta kuluvalle vaalikaudella.

Hallituksen esitys toimii hallitusohjelman kirjausta vastaan. Juurikäävän torjuntatuen lopettamisella haetaan 7 miljoonan euron säästöjä, joita vastaavat kustannukset siirtyvät toimijoiden eli metsänomistajien, korjuuyrittäjien ja metsäteollisuuden maksettavaksi. Lisätaakkana tulevat kausivaihtelun lisääntymisestä seuraavat kustannukset teollisuudelle.

On huomattava, että puunhankinnan kausivaihtelua on vasta lisätty vuonna 2014 voimaan tulleella lailla metsätuhojen torjunnasta. Lailla aikaistettiin puutavarapinojen poiskuljettamisen aikarajoja, mikä on lisännyt puunhankinnan kustannuksia. Metsäteollisuuden arvion mukaan erityisesti mäntypuutavaraa koskevat säädökset ovat em. laissa ylimitoitettuja suhteessa mäntypinoista aiheutuvaan hyönteistuhoriskiin. Teollisuus esittää, että säännöksiä tarkastellaan uudelleen ja pinojen poiskuljetusvaatimuksia väljennetään, jotta luodaan edellytyksiä kotimaisen puun käytön kasvulle ja tasataan puunhankinnan kausivaihtelua.

Väkevä Jouni

11.2.2016

6/16/L/A

Mikäli juurikäävän torjunta lopulta säädetään lakivelvoitteeksi, niin metsäteollisuus esittää, että juurikäävän torjuntavelvoite tulee yksiselitteisesti säätää maanomistajan velvoitteeksi koska hyödyt kohdistuvat maanomistajan omaisuuteen ja torjuntatoimien valinta on maanomistajan päätösvallassa.

Torjuntatoimilla pienennetään maanomistajan tuoton menetyksiä, kun lahovikojen määrää minimoidaan torjuntatoimien avulla. Hyödyt kohdistuvat ensisijaisesti maanomistajan omaisuuteen ja tulevaan puustoon. Toissijaisesti hyötyjinä ovat myös naapurimetsien maanomistajat, kun taudin tartuntariski laskee.

Hakkuun yhteydessä tehtävä kantojen torjunta-ainekäsittely suojaa metsiköitä, joita tauti ei vielä ole saastuttanut koska se estää taudin tarttumisen terveisiin kantoihin. Saastuneessa kohteessa tehokkain keino taudin torjumiseen on vaihtaa kasvatettava puulaji juurikäöpää kestävään puulajiin eli käytännössä lehtipuuhun. *Kasvatettavan puulajin valinta on yksin maanomistajan päätösvallassa*, mikä edelleen perustelee torjuntavelvoitteen kuulumista maanomistajalle.

Käytännössä kantojen torjunta-ainekäsittely on kustannustehokkainta suorittaa hakkuun yhteydessä. On kuitenkin huomattava, että hakkuun suorittava puunkorjuuyritys tai hakkuun teettävä puunostaja liittyy torjuntaan vain ja ainoastaan hakkuun ja toimenpiteen suorittajana. Näin ollen ei ole lähtökohtaisesti perusteltua eikä oikeudenmukaista velvoittaa puunhakkaajaa lailla ja rangaistuksen uhalla suorittamaan kasvitaudin torjuntaa toisen osapuolen omaisuuden arvon säilyttämiseksi. Velvoite kuuluu maanomistajalle.

Jouni Väkevä
Kotimaan metsäasioiden päällikkö
Metsäteollisuus ry